

Asia: VN/16552/2022

Arviomuistio lautamiesten valintatavasta

Lausunnonantajan lausunto

1. Pitäisikö lautamiesten valintatapaa muuttaa nykyisestä? Miksi?

Kuten hyvin laaditusta selvityksestä ilmenee, lautamiesten tämänhetkiseen valintatapaan liittyy monia ongelmia. Yksinkertaisin ratkaisutapa on se, että järjestelmästä luovutaan kokonaan. Lautamiesjärjestelmää ja sen toimivuutta on selvitetty useaan kertaan. Nykyisin lautamiesjärjestelmän hyvänä puolena pidetään sitä, että se lisää luottamusta tuomioistuimiin. Selvityksestä (s. 25) ilmenee, että käsitys lautamiesjärjestelmän kansalaisten luottamusta lisäävästä vaikutuksesta perustuu 1990-luvun puolella tehtyihin kyselytutkimuksiin. Tuon ajankohdan jälkeen lautamiesjärjestämään on tehty monia muutoksia. Lautamiesten lukumäärä on pienentynyt ja lautamieskokoontalon käyttö on supistunut. Selvityksestä ilmenee, ettei lautamiehiä enää ole riita-asioissa ja rikosasioissa vain noin 6 %:ssa on lautamieskokoontalo. Näin ollen nykypäivänä järjestelmän funktio on tuomioistuinlaitoksen legitimitetin ylläpitämisessä kyseenalainen. On mahdollista, että lautamiesjärjestelmä voi jopa huonontaa tuomioistuinlaitoksen legitimitettiä.

Tuomioistuinten taloudellinen tilanne on vaikea, ja panokset (selvityksen mukaan noin 1,3 miljoonaa euroa/vuosi) on syytä laittaa ennemmin vakituisen henkilökuntaan kuin lautamiesjärjestelmään. Lautamiesjärjestelmästä luopuminen postaisi lisäksi sen hallinnointiin liittyvät tehtävät.

Helsingissä 4.4.2023

Presidentti Asko Välimaa

2. Jos lautamiesten valintatapaa muutetaan, kenen pitäisi nimetä lautamiesehdokkaat? Miksi?

-

3. Pitäisikö lautamiesten mahdollinen rikostausta selvittää ennen kuin heidät voitaisiin nimittää tehtäväänsä? Jos, niin kenen pitäisi tällainen selvitys tehdä?

-

4. Jos lautamiesehdokkaita olisi enemmän kuin lautamiespaikkoja, kenen pitäisi valita lautamiehet asetettujen ehdokkaiden joukosta? Miten valinnan pitäisi tapahtua?

-

5. Jos lautamiesten valintapaa muutetaan, kenen pitäisi nimittää lautamiehet? Miksi?

-

6. Muita kommentteja arviomuistiosta?

-

Välimaa Asko
Helsingin hovioikeus